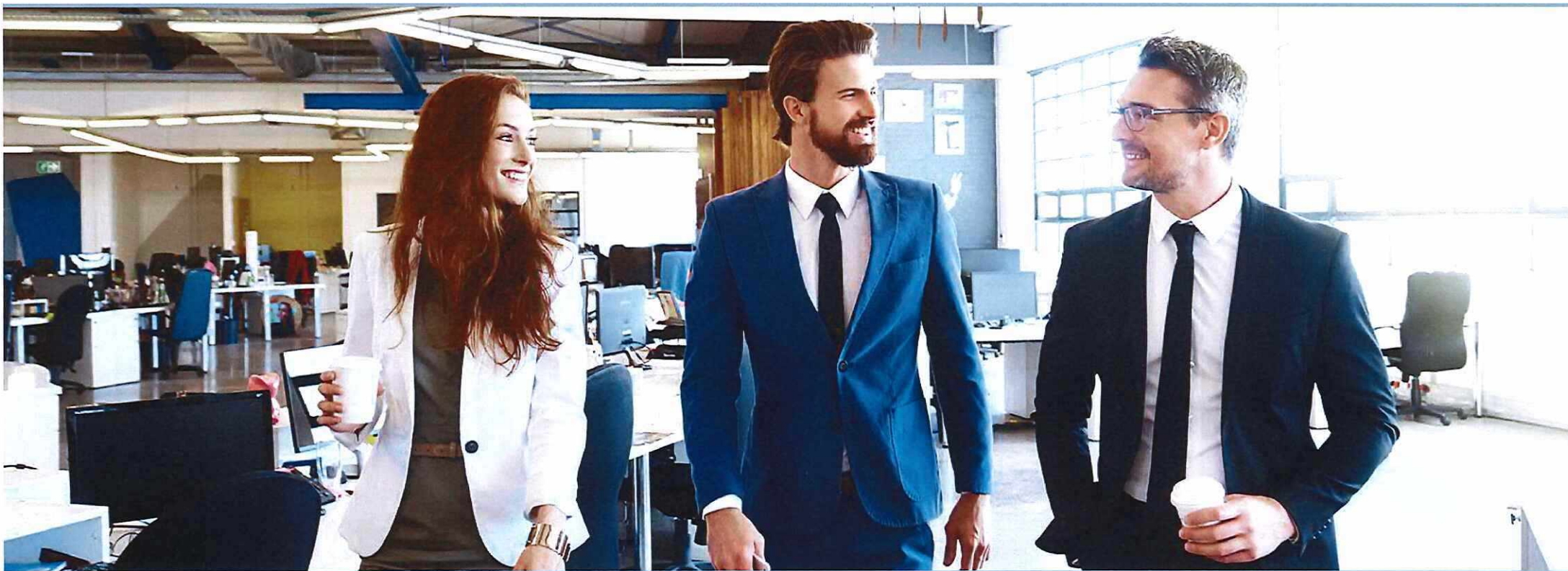

Accountantsverslag 2017

Gemeente Sliedrecht

28 mei 2018

BDO

Aan de raad van de gemeente
Sliedrecht
T.a.v. mr. R.P.A. van Aalst,
raadsgriffier
Postbus 16
3360 AA Sliedrecht

Rotterdam, 28 mei 2018
Kenmerk: MS/EdG/

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2017 van gemeente Sliedrecht (hierna te noemen 'gemeente') gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2017. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de verantwoordelijke wethouder Financiën, de heer Tanis. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning, zeker wanneer sprake is van een eerste jaar dat wij met elkaar te maken hebben. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de gemeente bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

C.M. Steenhouwer MSc RA

Ter informatie: De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudspagina interactief. Aan de hand van de menustructuur kan door het document genavigeerd worden. Via een klik op het BDO-logo gaat u steeds één stap terug in de menustructuur totdat u uiteindelijk weer in het hoofdmenu (de inhoudsopgave) uitkomt.

Inhoudsopgave

Gemeente Sliedrecht

1. Dashboard accountantscontrole

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

3. Resultaat en financiële positie

4. Belangrijkste bevindingen

Bijlagen

1. Dashboard accountantscontrole

Gemeente Sliedrecht

Strekking controleverklaring	Top 5 aandachtspunten voor 2018	Resultaat 2017															
- Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken voor getrouwheid en rechtmatigheid - Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage. - De WNT is nageleefd. - Jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening. - Ongecorrigeerde controle verschillen blijven onder de goedkeuringstolerantie. - De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd. - De samenwerking is constructief en plezierig verlopen.	- Toerekenen kosten en opbrengsten aan grondexploitaties - Waardering grondexploitaties - Onderbouwing van voorzieningen - Aansluiting voorziening onderhoud met actueel beheerplan - Afhankelijkheid externe inhuur financiële functie	- Het saldo van baten en lasten vertoont een positief resultaat ten opzichte van de begroting van € 1,0 miljoen. - De gemeente heeft een toelichting op de verschillen tussen begroting en realisatie opgenomen in hoofdstuk 5.3															
Belangrijkste bevindingen	Ontwikkeling grondexploitatie	Uw financiële positie vergeleken															
- Investeringskredieten zijn voor een bedrag van € 156.000 overschreden (rechtmatigheidsfout) - Onjuistheid in de voorziening onderwijshuisvesting € 46.000. - Rechtmatigheidsfout aanbestedingen € 97.500.	- De gemeente heeft vier lopende grondexploitaties - Alle vier de projecten hebben een verwacht positief eindsaldo. - Het project Stationspark III is in 2017 gestart en heeft een verwacht positief resultaat van € 2,3 miljoen. - De waardering van de grondexploitaties is aanvaardbaar.	Solvabiliteitsratio <table border="1"> <thead> <tr> <th>Periode</th> <th>Gemeente</th> <th>Gemid. NL*</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>PB17</td> <td>37,0%</td> <td>37,0%</td> </tr> <tr> <td>JR16</td> <td>41,0%</td> <td>33,0%</td> </tr> <tr> <td>PB18</td> <td>33,0%</td> <td>33,0%</td> </tr> <tr> <td>JR17</td> <td>40,0%</td> <td>33,9%</td> </tr> </tbody> </table> * Betreft gemeenten met inwoners tussen 25.000 en 50.000	Periode	Gemeente	Gemid. NL*	PB17	37,0%	37,0%	JR16	41,0%	33,0%	PB18	33,0%	33,0%	JR17	40,0%	33,9%
Periode	Gemeente	Gemid. NL*															
PB17	37,0%	37,0%															
JR16	41,0%	33,0%															
PB18	33,0%	33,0%															
JR17	40,0%	33,9%															

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Gemeente Sliedrecht

2.1 De jaarrekening is getrouw

2.2 De jaarrekening is rechtmatig

2.3 Top 5 aandachtspunten 2018

2.4 Uw speerpunten

2.1 De jaarrekening is getrouw

Gemeente Sliedrecht

De jaarrekening 2017 is getrouw

Naar aanleiding van de uitgevoerde controle hebben wij een aantal bevindingen geconstateerd. Een deel van deze bevindingen heeft niet geleid tot aanpassing van de jaarrekening. In onderstaand overzicht en de hierna volgende pagina wordt op deze bevindingen nader ingegaan. In het vervolg van dit verslag komen wij ook nog terug op de door de gemeente doorgevoerde correcties naar aanleiding van de controle.

Nummer	Omschrijving	Betreft post/toelichting	Fouten	Onzekerheden
1	Fout voorziening onderwijshuisvesting	voorzieningen	45.883	-
2	Fout toerekening kosten buiten plangebied RKS	grondexploitaties	-	-
Totaal			45.883	-
Materialiteit (1% voor fouten / 3% voor onzekerheden)			€ 660.000	€ 1.980.000
Performance materialiteit (65% van de materialiteit)			€ 429.000	

Wij hebben het college gevraagd om deze controleverschillen te corrigeren. Het college heeft gemotiveerd aangegeven waarom zij deze verschillen niet heeft verwerkt en dat zij van oordeel is dat deze posten zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel. Deze verschillen en de analyse van de impact worden bevestigd in de bevestiging van de directie bij de jaarrekening.

Wij concluderen eveneens dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben derhalve een goedkeurende verklaring verstrekt met betrekking tot de getrouwheid. Een goedkeurende verklaring met betrekking tot de getrouwheid betekent dat de jaarrekening 2017 een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva per 31 december 2017 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor Provincies en Gemeenten.

2.1.1 Toelichting controleverschillen (1/2)

Gemeente Sliedrecht

Toelichting controle- verschillen

1. Voorziening onderwijshuisvesting (€ 45.883)

De gemeente heeft in de vierde tussenrapportage besloten de resterende middelen in de voorziening onderwijshuisvesting te gebruiken voor dekking van nieuwbouw van de Brede School Baanhoek-West. Als gevolg van dit besluit is dan ook geen sprake meer van een voorziening voor onderhoud, als gevolg waarvan deze voorziening dient vrij te vallen en het resultaat met € 45.883 hoger wordt.

2. Toerekening kosten aan grondexploitatie (€ 0 per saldo)

De gemeente heeft in de grondexploitatie Stationspark III kosten opgenomen voor de verplaatsing van voetbalvereniging Sliedrecht naar het Recreatief Knooppunt (RKS). Het nieuw aan te leggen sportterrein maakt geen deel uit van het plangebied van de grondexploitatie Stationspark III. Aan de grondexploitatie mogen alleen kosten worden toegerekend die betrekking hebben op het door de gemeenteraad vastgestelde plangebied. De ten onrechte toegerekende kosten bedragen € 280.000. Na correctie zal het verwachte plansaldo verbeteren met € 280.000. De verwervingskosten maken onderdeel uit van de kosten voor het nieuwe sportveld en zullen onder de materiële vaste activa moeten worden geactiveerd. Daarmee betreft het een reclassificatieverschil tussen het onderhanden werk en de materiële vaste activa van € 280.000. Aangezien het merendeel van de kosten samenhangende met het Recreatief Knooppunt in de komende jaren worden gemaakt is het raadzaam hier rekening mee te houden in de investeringsbegroting van de komende jaren.

2.1.2 Gecorrigeerde controleverschillen

Gemeente Sliedrecht

De door de gemeente gecorrigeerde controlebevindingen.

Uit onze controle is een aantal controleverschillen gebleken dat door de gemeente is verwerkt in de jaarrekening. Het betreft de volgende verschillen:

Resterende, niet-verwerkte controleverschillen 2017 rechtmatigheid				
Nummer	Omschrijving	Betreft post/toelichting	Fouten	Onzekerheden
1	Voorziening wethouderspensioenen	voorzieningen	437.000	-
2	Voorziening combinatiefunctionarissen	voorzieningen	-136.460	-
3	Uitredingsvergoeding gemeenschappelijke regeling	voorzieningen	750.000	-
4	Baten omgevingsvergunningen onvolledig	omgevingsvergunningen	108.000	-
Totaal			1.158.540	-
Materialiteit (1% voor fouten / 3% voor onzekerheden)			660.000	1.980.000

Op de hierna volgende pagina geven wij een nadere toelichting op deze gecorrigeerde bevindingen.

2.1.3 Toelichting gecorrigeerde controleverschillen

Gemeente Sliedrecht

Toelichting controle- verschillen

1. Voorziening wethouderspensioenen (€ 437.000)

De gemeente heeft een voorziening ter dekking van de wethouderspensioenen. Na het opstellen van de jaarrekening en aanlevering van de te controleren jaarrekening aan BDO heeft de gemeente zelf geconstateerd op basis van een actuariële berekening dat de voorziening ontoereikend was. Hiervoor is aanvullend een storting in de voorziening verricht van € 437.000.

2. Voorziening combinatiefunctionarissen (-/- € 136.460)

De gemeente heeft een voorziening voor combinatiefunctionarissen gevormd. Eind 2017 resteert in de voorziening een bedrag van € 136.460. Het Rijk heeft gelden aan de gemeente verstrekt via de algemene uitkering, echter is hier geen specifiek bestedingsdoel met bijbehorende verantwoordingsplicht aan gekoppeld. Om deze reden is het niet mogelijk een voorziening te vormen en dient het resterende bedrag vrij te vallen ten gunste van de exploitatie. Uiteraard is het wel mogelijk hier een specifieke bestemmingsreserve voor te vormen, indien gewenst.

3. Uittredingsvergoeding GR Parkschap Nationaal Park de Biesbosch niet volledig verantwoord (€ 750.000)

De gemeenteraad heeft in 2017 besloten uit te treden uit de gemeenschappelijke regeling Parkschap Nationaal Park de Biesbosch. De uittreding is bevestigd in een besluit van het algemeen bestuur van de GR. In het algemeen bestuur van de GR is besloten dat de gemeente een bijdrage dient te voldoen van € 1.000.000, welke in vier jaarlijkse termijnen van € 250.000 zal worden betaald. Wanneer de GR ophoudt te bestaan en geen rechtsoptvolger zal hebben, is de gemeente niet meer gehouden de nog te betalen jaarschijven te voldoen. Bij het opmaken van de jaarrekening is geen concrete verwachting dat de GR zal worden beëindigd. Aangezien de gemeente geen deelnemer meer is in de GR en evenmin nog in het algemeen bestuur van de GR zitting heeft, moet derhalve de volledige last van € 1.000.000 te worden verantwoord in de jaarrekening 2017 (de verplichting volgt uit het besluit). De gemeente heeft aanvankelijk alleen de eerste jaarschijf als last verantwoord in de jaarrekening, als gevolg waarvan deze last € 750.000 te laag was.

4. Baten omgevingsvergunningen onvolledig (€ 108.000)

De baten voor omgevingsvergunningen zijn niet volledig verantwoord voor de opgelegde leges omgevingsvergunningen. Het betreft een te laag verantwoord bedrag van € 108.000. De gemeente verantwoordt de baten naar rato van de voortgang van de bouw van de woningen.

2.2 De jaarrekening is rechtmatig

Gemeente Sliedrecht

De jaarrekening is rechtmatig.

Uit de controle blijken tevens de volgende rechtmatigheidsfouten:

Rechtmatigheidsfouten				
Nummer	Omschrijving	Betreft post/toelichting	Fouten	Onzekerheden
1	Fout begrotingsrechtmatigheid	inkopen en investeringen	156.000	-
2	Fout Europees aanbesteden	Inkopen	97.500	-
3	Getrouwheidsfouten (exclusief reclassificatie)	diverse	45.883	-
	Totaal		299.383	-
Materialiteit (1% voor fouten / 3% voor onzekerheden)			660.000	1.980.000
Performance materialiteit (65% van de materialiteit)			429.000	

2.2 De jaarrekening is rechtmatig

Gemeente Sliedrecht

Toelichting onrechtmatig- heden

1. Kredietoverschrijdingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid hebben wij tevens de lastenoverschrijdingen op investeringskredieten beoordeeld om vast te stellen of de gerealiseerde uitgaven binnen de door de gemeenteraad geautoriseerde begroting zijn gebleven. Uit deze analyse blijkt dat voor twee investeringskredieten sprake is van een overschrijding van de door de gemeenteraad vastgestelde investeringskredieten voor de jaarschijf 2017. De hiermee verband houdende onrechtmatigheid is € 156.000. In de jaarrekening is in hoofdstuk 6 een overzicht opgenomen van de toegekende kredieten en de uitputting in 2017.

In hoofdstuk 4.9 van de jaarstukken is een overzicht van de begrotingsonrechtmatigheden gepresenteerd. Voor de investeringskredieten gaat het om kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar van investeren. Op basis van de genoemde analyse komen wij tot een fout inzake begrotingsrechtmatigheid van € 156.000. Deze overschrijdingen tellen wel mee voor ons rechtmatigheidsoordeel.

2. Aanbestedingen

In het kader van de rechtmatigheidscontrole hebben wij de juiste toepassing van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van een zogenaamde inkoopanalyse. Naar aanleiding van deze integrale inkoopanalyse hebben wij lasten uit hoofde van een aantal contracten als onrechtmatig beoordeeld in ons oordeel:

- Inkoop brandstof voor € 97.500 : De totale lasten hebben betrekking op brandstof voor vrachtwagens. De afgelopen 4 jaar is voor € 445.000 besteed aan brandstof. Deze opdracht had aanbesteed moeten worden, wat niet heeft plaatsgevonden. De lasten in 2017 zijn derhalve onrechtmatig;
- De gemeente neemt inhuur van projectmanagement af van de gemeente Dordrecht. Wij adviseren de gemeente de governancestructuur voor de wijze hoe het toezicht is vormgegeven op deze regionale samenwerking duidelijker vast te leggen.

3. Getrouwheidsfouten

De getrouwheidsfouten zijn toegelicht in hoofdstuk 2.1.

2.2 De jaarrekening is rechtmatig

Gemeente Sliedrecht

Begrotingsrechtmatigheid

Lastenoverschrijdingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid

In totaal heeft uw gemeente circa € 67 miljoen aan lasten begroot na wijziging, tegenover circa € 67 miljoen aan werkelijke lasten in 2017. Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 67 miljoen begroot na wijziging, tegenover € 68 miljoen aan werkelijke baten in 2017. Naast het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten kent een gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. Het gerealiseerde resultaat bedraagt € 1,0 miljoen positief ten opzichte van de begroting.

De gemeenteraad autoriseert de begroting en stelt de kaders voor het college vast. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid binnen de gestelde begroting. Begrotingsafwijkingen dienen tijdig gesignaleerd en gerapporteerd te worden aan de gemeenteraad. Bij begrotingsoverschrijdingen die niet gedurende het jaar zijn voorgelegd aan de gemeenteraad is formeel sprake van een onrechtmatigheid. Echter hoeven deze overschrijdingen niet altijd te worden meegewogen in het accountantsoordeel bijvoorbeeld indien de overschrijding geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerd opbrengsten of overschrijdingen bij open-einde regelingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten zijn de begrotingsoverschrijdingen nader weergegeven en geanalyseerd. Deze analyse is opgenomen in hoofdstuk 4.9 van de jaarrekening.

2.3 Top 5 aandachtspunten voor 2018

Gemeente Sliedrecht

1. Toerekenen kosten en opbrengsten aan grondexploitaties	Toerekenen kosten en opbrengsten aan grondexploitaties Aan een grondexploitatie mogen enkel kosten worden toegerekend die vallen binnen het plangebied van de vastgestelde grondexploitatie. De gemeente dient in 2018 de kosten voor het project Recreatief Knooppunt en de grondexploitatie Stationspark 3 nadrukkelijk te splitsen in de afzonderlijke projectadministraties. Ter voorkoming van bevindingen in de volgende jaren adviseren wij u de impact hiervan door te voeren in de investeringsbegroting.
2. Waardering grondexploitaties	Waardering grondexploitaties Jaarlijks worden de gemeentelijke grondexploitaties geactualiseerd. Enkele grondexploitaties van de gemeente hebben een positief saldo. Voor het tussentijds winst nemen op projecten moet de POC methode (percentage of completion) worden gehanteerd. In 2017 hebben nog geen verkopen voor deze projecten plaatsgevonden. Voor 2018 worden wel enige verkopen verwacht waardoor juiste en volledige toepassing van de POC methode voor volgend jaar een aandachtspunt is.
3. Onderbouwing voorzieningen	Onderbouwing voorzieningen Uit de controle blijkt dat de onderbouwing van de voorzieningen niet altijd toereikend was en de voorzieningen op onderdelen niet in overeenstemming waren met het BBV. Wij vragen uw aandacht voor de onderbouwing van de voorzieningen in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften ter voorkoming van noodzakelijke vrijval van niet-onderbouwde voorzieningen in de toekomst.
4. Aansluiting voorziening onderhoud met actueel beheerplan	Aansluiting voorziening onderhoud met actueel beheerplan De gemeente heeft enkele onderhoudsvoorzieningen. Voor onderhoudsvoorzieningen is het noodzakelijk dat een actueel beheerplan aanwezig is. De stand van de voorziening moet daarnaast aansluiten bij de omvang zoals opgenomen in het beheerplan. Wij signaleren dat voor alle voorzieningen een onderhoudsplan aanwezig is dat niet ouder is dan vijf jaar. Echter de (volledige) aansluiting tussen de stand van de voorziening met het onderhoudsplan is niet volledig sluitend. Wij vragen uw aandacht voor het actualiseren van de financiële aansluiting met de onderhoudsplannen voor 2018.
5. Afhankelijkheid externe inhuur financiële functie	Afhankelijkheid externe inhuur financiële functie De financiële functie van de gemeente is in 2017 grotendeels bezet door inhuur van externen. Wij hebben van de gemeente begrepen dat zij in 2017 is gestart met de werving van twee medewerkers voor de financiële functie en dat inmiddels ook twee personen zijn aangenomen. Van belang is dat de kennisoverdracht toereikend plaatsvindt zodat geen kennis verloren gaat.

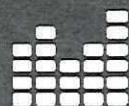
3. Resultaat en financiële positie

Gemeente Sliedrecht

3.1 Resultaat 2017

3.2 Uw financiële positie vergeleken

3.1 Resultaat 2017

Gemeente Sliedrecht

Resultaat 2017
ten opzichte van
de gewijzigde
begroting
bedraagt
€ 1,0 miljoen
voordelig

Het resultaat van de gemeente Sliedrecht over het jaar 2017 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 1,0 miljoen voordelig. In het onderstaand overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

Overzicht van baten en lasten 2017			
	Resultaat 2017	Gewijzigde begroting	Δ
<i>(alle bedragen in € '000)</i>			
Programma 1 Sociaal	17.207	17.273	-66
Programma 2 Economie, arbeidsmarkt en onderwi	7.084	9.900	-2.816
Programma 3 Ruimte	2.790	3.699	-909
Programma 4 Bestuur, veiligheid en organisatie	11.713	10.887	826
Programma 5 Financiën	1.161	1.572	-411
Algemene dekkingsmiddelen	-39.994	-40.026	32
Saldo van baten en lasten	-39	3.305	-3.344
Onttrekkingen reserves	3.200	7.524	-4.324
Dotatie aan reserves	2.276	4.218	-1.942
Resultaat	-963	-1	-962

3.1 Resultaat 2017

Gemeente Sliedrecht

Belangrijkste afwijkingen in het resultaat 2017

De belangrijkste afwijkingen van de begroting na wijzigingen worden veroorzaakt door:

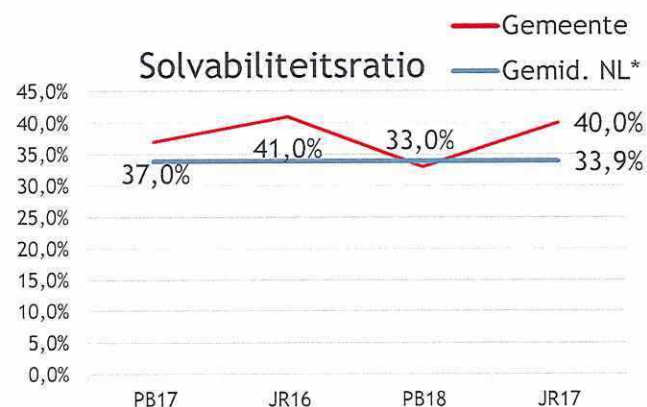
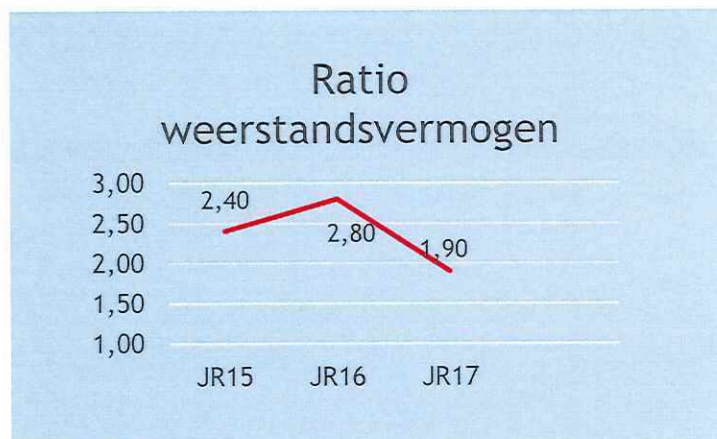
- Het programma Economie, arbeidsmarkt en onderwijs heeft een voordeel ten opzichte van de begroting van ongeveer € 2,8 miljoen. Het Voor het saldo van de reserves is sprake van een nadeel van € 2,5 miljoen.
- Het programma Ruimte laat een voordeel zien ten opzichte van de begroting van € 0,7 miljoen. Dit betreft bestaat uit enkele kleine afwijkingen.
- Het nadeel op programma Bestuur, veiligheid en organisatie wordt grotendeels veroorzaakt door een nadeel van € 0,5 miljoen voor het onderdeel overheadkosten als gevolg van hogere lasten voor salarissen en externe inhuur.
- Voor het programma Financiën is een voordeel gerealiseerd van € 0,5 miljoen als gevolg van vrijval van begrotingsmiddelen en enkele geplande activiteiten die niet hebben plaatsgevonden.
- Het saldo van de dotaties en onttrekkingen aan de reserves laat een nadeel zien van € 2,4 miljoen ten opzichte van de begroting.

De gemeente heeft een nadere toelichting opgenomen voor de toelichting voor de aard van de verschillen in Hoofdstuk 5.3 van de jaarrekening.

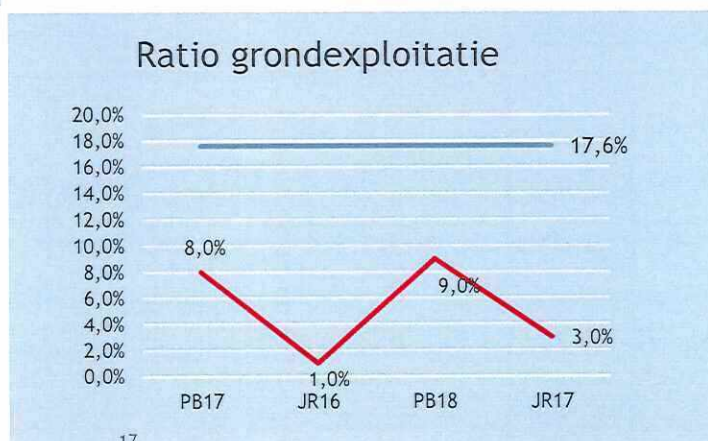
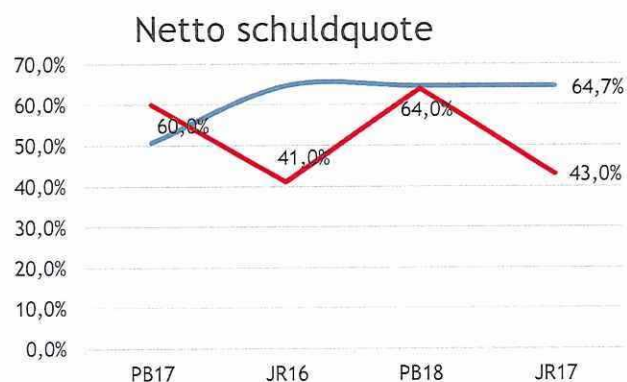
Het resultaat 2017 wijkt ongeveer 1,4% af van de totale begrote lasten (na wijziging). Op basis van onze ervaringsnorm bij gemeenten is een afwijking van 2-3 % inherent aan een complex begrotingsproces.

3.2 Uw financiële positie vergeleken

Gemeente Sliedrecht

* De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde over 2016 voor gemeenten in de categorie 25.000-50.000 inwoners volgens het dashboard op www.waarstaatjegemeente.nl

3.2 Uw financiële positie vergeleken

Gemeente Sliedrecht

Financiële
positie: positieve
trend ingezet

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Weerstandsvermogen gemeente Sliedrecht is ruim voldoende

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 8,5 miljoen. Dit bestaat uit de algemene reserve en het vrij beschikbare deel in de algemene risicoreserve. De algemene reserve bedraagt € 6,5 miljoen en de algemene risicoreserve de algemene risicoreserve € 2,0 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. De gemeente Sliedrecht heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 4,5 miljoen. Het weerstandsvermogen van de gemeente Sliedrecht is ruim voldoende te noemen.

Solvabiliteit en netto-schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2017 40%. Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen. De solvabiliteit van de gemeente Sliedrecht ligt boven het landelijk gemiddelde over 2016 voor gemeenten in de categorie tussen de 25.000 tot 50.000 inwoners.

De netto schuldquote bedraagt 43%. De netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Voor de netto schuldquote geldt dat hoe lager het percentage, de gemeente beter in staat is de rentelasten en aflossingen te financieren.

Zowel de solvabiliteit als de netto-schuldquote laten een positieve ontwikkeling zien ten opzichte van vergelijkbare gemeenten.

3.2 Uw financiële positie vergeleken

Gemeente Sliedrecht

Financiële
positie: positieve
trend ingezet

Ratio grondexploitatie

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van de gemeente Sliedrecht is relatief laag in vergelijking met gemeenten met inwoners tussen de 25.000 en 50.000. De grondpositie (de waarde van de grond) ten opzichte van de totale baten is relatief laag, en beter dan het landelijk gemiddelde van vergelijkbare gemeenten.

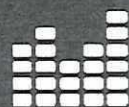
4. Belangrijkste bevindingen

Gemeente Sliedrecht

4.1 Schattingsposten

4.2 Ontwikkeling grondexploitatie

4.3 Sociaal domein

4.1 Schattingsposten

Gemeente Sliedrecht

Inschaling schattingsposten

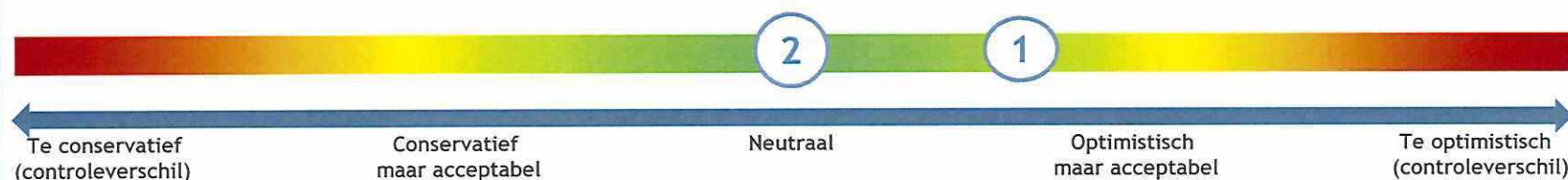
Inherent aan het opmaken van een jaarrekening, is dat het college schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het management.

Een goed inzicht in de jaarrekening vereist kennis van deze posten. Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen beoordeeld. In het hierna opgenomen overzicht hebben wij van de jaarrekeningposten waaraan een belangrijke schatting ten grondslag ligt grafisch weergegeven op welke wijze wij de door het college gebruikte mate van prudentie inschalen. De schaal is daarbij van links naar rechts ingedeeld van (te) optimistisch naar (te) conservatief met de classificatie 'neutraal' in het midden.

De met cijfers weergegeven schattingsposten willen wij in het bijzonder onder de aandacht brengen. Per relevante schattingspost is na het grafische overzicht een tekstuele toelichting opgenomen.

Inschaling schattingsposten:

(cijfers corresponderen met de nummering in de hierna opgenomen tekstuele toelichting per schattingspost)

4.1 Schattingsposten

Gemeente Sliedrecht

Toelichting schattingsposten

1. Voorziening debiteuren (€ 211.000)

De voorziening dubieuze debiteuren wordt bepaald op basis van de statische methode, waarbij afhankelijk van de achtergrond/soort van de debiteur en het aantal dagen dat het openstaande saldo oud is, wordt bepaald of deze opgenomen moet worden in de voorziening. De methodiek is overzichtelijk en goed toepasbaar voor de gemeente Sliedrecht omdat sprake is van een relatief beperkt aantal debiteuren. De hoogte van de voorziening debiteuren is € 135.000.

Voor belastingdebiteuren wordt een voorstel ontvangen van Gemeentebelastingen en Basisinformatie (GBD) die de uitvoering van de gemeentelijke belastingtaken in mandaat uitvoert. De verantwoording van de GBD inclusief het debiteurenoverzicht en het deel dat in een voorziening opgenomen moet worden, is voorzien van een controleverklaring van de accountant. De voorziening belastingdebiteuren bedraagt € 76.000.

2. Verliesvoorziening grondexploitaties (€ 0)

De gemeente Sliedrecht heeft geen verliesvoorziening voor grondexploitaties getroffen omdat alle vier de projecten in exploitatie een verwacht positief saldo hebben. In hoofdstuk 4.2 zullen wij nader ingaan op de waardering van de projecten en de relevante ontwikkelingen voor de grondexploitaties.

4.2 Ontwikkeling grondexploitaties

Gemeente Sliedrecht

Toelichting schattingsposten

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitatie). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- Planning: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- Programmering: in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- Prijs: inherent gevolg van de economische crisis is dat de verkoopprijzen van woningen en dus van grond onder druk staan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze drie P's zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten gechallenged. De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2017 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze zijn gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

Ultimo 2016 is er geen voorziening grondexploitaties gevormd. Op grond van de berekening van de eindwaarden is geen voorziening benodigd. Uit de hernieuwde actualisatie ultimo 2017 blijkt dat eveneens geen voorziening gevormd hoeft te worden. Wij zijn van mening dat de waardering voor de grondexploitatieprojecten aanvaardbaar is.

Burgemeester Winklerplein

Deze grondexploitatie heeft ultimo 2017 een boekwaarde van € 1,1 miljoen. Het betreft de ontwikkeling en realisatie van commercieel vastgoed en appartementen in de vrije sector van het woon- en winkelhart Burgemeester Winklerplein. Voor dit project is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met een projectontwikkelaar. De gemeente verwerft de gronden en objecten, maakt deze bouwrijp en verkoopt de grond tegen een markconforme prijs aan de ontwikkelaar.

4.2 Ontwikkeling in uw grondexploitaties (2/2)

Gemeente Sliedrecht

Stationspark III

Stationspark III

Deze grondexploitatie heeft ultimo 2017 een boekwaarde van € 0,7 miljoen. Dit betreffen enkele grondverwervingen en plankosten. Het project betreft de aanleg van een bedrijventerrein. Ten behoeve van dit bedrijventerrein dient het terrein van een voetbalvereniging te worden verplaatst. Wij zijn van mening dat ten aanzien van de verslaggevingsvereisten de kosten ten behoeve van de aanleg van een nieuw sportterrein niet ten laste mogen komen van de grondexploitatie voor het bedrijventerrein. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar paragraaf 2.1.2 (gecorrigeerde controleverschillen). Op basis van de geraamde opbrengsten voor het bedrijventerrein achten wij de waardering van dit project aanvaardbaar.

4.3 Sociaal domein (1/2)

Gemeente Sliedrecht

Ontwikkeling Serviceorganisatie Jeugd

De gemeente Sliedrecht werkt met de gemeenten in Zuid-Holland-Zuid via de Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) samen inzake de uitvoering van de jeugdzorg. De Serviceorganisatie Jeugd is onderdeel van de gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J). De meeste taken zijn aan de SOJ gedelegeerd, alleen de taken van de wijkteams zijn gemandateerd. Bij delegatie ligt de verantwoordelijkheid voor een rechtmatige uitvoering van de taken bij de gemeenschappelijke regeling. Derhalve is de rechtmatigheid van de uitgaven van de SOJ (verantwoordingen zorgaanbieders) is geen onderdeel van ons accountantsoordeel bij de jaarrekening van de gemeente Sliedrecht.

De jaarcijfers van de Serviceorganisatie Jeugd vertonen een resultaat van nihil. Derhalve is geen sprake van aanvullende bijstorting vanuit de gemeente op basis van de bijdrageverordening.

Persoonsgebonden budgetten Jeugd

De Sociale Verzekeringsbank (SVB) beheert de persoonsgebonden budgetten. Facturen van de door de cliënten gecontracteerde zorgaanbieders worden door de SVB betaald. SVB controleert deze facturen (factuur conform contract tussen cliënt en zorgaanbieder en of de gemeente een beschikking heeft verstuurd). De accountant van de SVB heeft onderzoek gedaan naar de rechtmatigheid van de bestedingen van de persoonsgebonden budgetten. Uit deze controle blijken fouten en onzekerheden. Controle op prestatielevering vindt niet door de SVB en/of de accountant van de SVB plaats.

De persoonsgebonden budgetten voor de jeugdzorg zijn via de SOJ aan de SVB betaald. Het resultaat op de persoonsgebonden budgetten is onderdeel van het resultaat van de SOJ. Omdat de uitvoering van de jeugdzorg aan de SOJ is gedelegeerd, heeft het accountantsoordeel van de accountant van de SVB geen gevolgen voor het accountantsoordeel bij de jaarrekening 2017 van de gemeente Sliedrecht voor wat betreft de Persoonsgebonden budgetten Jeugd.

Wmo

De activiteiten voor Wmo zijn opgedragen aan de GR Drechtsteden, onderdeel SDD. De lasten voor de gemeente betreffen uitsluitend de gemeentelijke bijdrage uit hoofde van de bijdrageregeling en is juist verantwoord in de jaarrekening van de gemeente. Doordat sprake is van delegatie werken eventuele rechtmatigheidsfouten in de uitvoering niet door in de jaarrekening van de gemeente.

4.3 Sociaal domein (2/2)

Gemeente Sliedrecht

Sociale Dienst Drechtsteden (Participatiewet en WMO)

Het beleid en het beheer van de WMO is door de gemeente overgedragen aan de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD). Dit geldt zowel voor de WMO taken als de uitvoering van de Participatiewet (verstrekken van uitkeringen en loonkostensubsidies). Beide taken zijn in delegatie overgedragen aan de GRD (feitelijk aan Sociale Dienst Drechtsteden) en tellen derhalve niet meer voor het accountantsoordeel over de jaarrekening 2017 van de gemeente Sliedrecht. Voor de SiSa-bijlage moeten echter wel in t+1 de fouten die zijn gerapporteerd door GRD ten aanzien van uitvoering van de Participatiewet voor de gemeente Sliedrecht. De fouten t.a.v. de uitvoering van de Participatiewet over 2016 zijn derhalve opgenomen in deze rapportage bij het onderdeel SiSa (Bijlage B). Op 25 mei is een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de verantwoording 2017 van de overgedragen regelingen van de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD).

Persoonsgebonden budgetten Wmo

De hiervoor beschreven situatie ten aanzien van de uitkomsten van de controles uitgevoerd door de accountant van de SVB gelden ook ten aanzien van de persoonsgebonden budgetten voor WMO.

De persoonsgebonden budgetten voor de WMO zijn via de SDD aan de SVB betaald. Het resultaat op de persoonsgebonden budgetten is onderdeel van het resultaat van de SDD/GRD. Omdat de uitvoering van de WMO aan de SDD (onderdeel GRD) is gedelegeerd, heeft het accountantsoordeel van de accountant van de SVB geen gevolgen voor het accountantsoordeel bij de jaarrekening 2017 van de gemeente Sliedrecht voor wat betreft de Persoonsgebonden budgetten WMO.

Bijlage A: Onze controle

Bijlage C: Onze urenbesteding

Bijlage B: Bevindingen SISA-bijlage

Bijlage A

Onze controle

Scoping: doel en object van de controle	Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Sliedrecht, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld zijn in overeenstemming met het BBV. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 8 mei 2018 met kenmerk “MS/EDG/RA9008”.																			
Materialiteit	Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 660.000 Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. <table><tr><th>Goedkeuringstolerantie</th><th>Goedkeurend</th><th>Beperking</th><th>Oordeelsonthouding</th><th>Afkeurend</th></tr><tr><td>Fouten in de jaarrekening (% lasten)</td><td>≤ 1%</td><td>> 1% < 3%</td><td>-</td><td>≥ 3%</td></tr><tr><td>Onzekerheden in de controle (% lasten)</td><td>≤ 3%</td><td>> 3% < 10%</td><td>≥ 10%</td><td>-</td></tr></table> Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde materiële afwijkingen rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.					Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelsonthouding	Afkeurend	Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1% < 3%	-	≥ 3%	Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3% < 10%	≥ 10%	-
Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelsonthouding	Afkeurend																
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1% < 3%	-	≥ 3%																
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3% < 10%	≥ 10%	-																

Bijlage A

Onze controle

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controle cliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij bevestigen dat we geen giften hebben gegeven aan dan wel aangenomen van de organisatie of haar personeel. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

Accountants honorarium (alle bedragen in €)	Controle	Overige assurance	Non-assurance: fiscaal advies	Overige non-assurance
BDO Audit & Assurance B.V.	37.500	10.000		
Overige onderdelen van BDO Nederland				
Tussentelling BDO Nederland	37.500	10.000	-	-
BDO Netwerk buiten Nederland				
Tussentelling BDO	37.500	10.000	-	-
Andere accountantskantoren				
Totaal	37.500	10.000	-	-

De overige assurance-opdrachten betreft een tweetal subsidiecontroles die op verzoek van de gemeente zijn uitgevoerd.

Bijlage A

Onze controle

Fraude en non-compliance

Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole, houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie.

Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties besproken met de controller, de gemeentesecretaris en de wethouder Financiën en het Audit Committee. Ter voorkoming van fraude en het bewust maken van medewerkers voor frauderisico's beschikt de gemeente over een frauderisico-analyse. Vanuit de interne controle werkzaamheden is in 2017 geen specifiek onderzoek naar fraude geweest. De gemeente geeft aan dat bij medewerkers wordt gewezen op het bewustzijn voor fraude. Daarnaast wordt de preventie van fraude besproken in het college en wordt de frauderisico-analyse in 2018 herzien.

Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze managementletter 2017.

De relevante applicaties worden beheerd door het Servicecentrum Drechtsteden (SCD). Op dat niveau worden door BDO ook controles uitgevoerd. De rapportage met betrekking tot deze werkzaamheden is bestuurlijk afgerond met de GR Drechtsteden. Bij de bepaling van de nog uit te voeren werkzaamheden is reeds met de uitkomsten hiervan rekening gehouden.

Ten aanzien van de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn geen tekortmeldingen geconstateerd.

Bijlage A

Onze controle

Nieuwe wetgeving op het gebied van persoonsgegevens bij [gemeente]

Op 25 mei 2018 treedt de Europese verordening, vaak aangehaald als: “Algemene Verordening Gegevensbescherming” (AVG) in werking en vervangt dan de huidige Wbp (Wet bescherming persoonsgegevens). Deze AVG stelt een aantal aanvullende eisen aan organisaties, waaronder:

- Het kunnen realiseren van het recht op inzage, het recht op correctie en verwijdering (‘recht om vergeten te worden’) en het recht op dataportabiliteit;
- Het beschikbaar hebben van register van verwerkingen, waarin u opneemt welke persoonsgegevens u verwerkt en wat de wettelijke basis daarvoor is;
- Het verplicht uitvoeren van een Privacy Impact Assessment waarbij de privacyrisico’s in kaart worden gebracht van de verwerking van persoonsgegevens (met een hoog privacyrisico);
- Afhankelijk van het type verwerkingen en de omvang van uw organisatie: het aanstellen van een functionaris voor gegevensbescherming (Privacy Officer).

Binnen de gemeente Sliedrecht vinden diverse verwerkingen van persoonsgegevens plaats. In de AVG is opgenomen dat een organisatie passende technische en organisatorische maatregelen treft om persoonsgegevens te beveiligen. Wij hebben de impact van de nieuwe Europese privacywetgeving met u besproken. De gemeente Sliedrecht heeft met betrekking tot de aanstelling van een Functionaris Gegevensbescherming samenwerking gezocht binnen de Drechtsteden. Dit wil zeggen dat er 2 FG's centraal zijn gepositioneerd bij het SCD welke deze rol zullen vervullen voor de aangesloten deelnemers (gemeenten en GR-organisaties). Dit zal de kwaliteit van de FG's bevorderen alsmede de kwetsbaarheid verminderen, en sluit aan bij de (vereiste) onafhankelijke rol van de FG. Tevens is er een lokale privacy coördinator (PC). Deze is op dit moment tijdelijk ingevuld, de functie van PC zal na de zomer een meer definitieve rol en takenpakket krijgen.

Binnen de gemeente Sliedrecht wordt op dit moment hard gewerkt aan het invullen van het register van gegevensverwerkingen, welke op dit moment voor 95% gevuld is. Tevens wordt zeer binnenkort gestart met een verdere analyse van de risico's van de verschillende werkprocessen van de gemeente. De combinatie van het register + de uitkomsten van de risicoanalyse zullen leiden tot, op basis van overleg tussen de FG(s) en PC, de identificatie van de meest risicovolle processen. Deze zullen vervolgens als eerste aangepakt worden. Aansluitend zal de gemeente, wederom in overleg met de FG(s), verdere stappen en maatregelen nemen die verplicht worden gesteld door de AVG.

Bijlage B

Bevindingen SISA-bijlage

Geen bevindingen inzake de controle van de SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Sliedrecht heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst.

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2017 in het kader van SiSa worden verantwoord. Wij doen dit middels een tabel, die ook moet worden opgenomen als geen fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Per regeling wordt aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Deze tabel hierna weergegeven.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout / onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)			
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden			
F1	Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2017			
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB_Totaal 2016			
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2017			
G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2016			

Nieuwe perspectieven

In de nieuwe economie doen kansen zich sneller voor dan ooit. Nieuwe spelregels geven een boost aan zakelijk werken. En een nieuwe generatie staat klaar om het anders te doen. Beter, slimmer, innovatiever. Wie succesvol wil ondernemen, moet zelf ook vernieuwen. Open staan voor verandering. En met open vizier kijken naar de mogelijkheden die voor ons liggen.

Nieuwe perspectieven, dát is wat BDO u wil bieden. En kan bieden, dankzij onze unieke combinatie van lokale marktkennis en een internationaal netwerk. Persoonlijke dienstverlening en een professionele aanpak. BDO helpt u graag om vanuit een andere invalshoek naar uw business te kijken. Zodat u de juiste beslissingen neemt om uw organisatie sterker, wendbaarder en succesvoller te maken. Of u nu een mkb-bedrijf, familiebedrijf, publieke organisatie of internationale organisatie bent.

BDO kijkt graag met u vooruit. Samen komen we tot nieuwe inzichten en nieuwe kansen in uw markt. Samen creëren we nieuwe perspectieven.

BDO Accountants & Adviseurs verleent vanuit 25 vestigingen in heel Nederland en met ruim 2.500 professionals diensten op het gebied van accountancy, belastingadvies en consultancy.

BDO adviseert organisaties in tal van branches en is sterk in de advisering aan het Nederlandse middenbedrijf, (semi-) overheidsinstellingen en familiebedrijven. Of het nu gaat om een controle van uw jaarrekening, de begeleiding van een ingewikkelde overname of een fiscaal advies op maat. In alle gevallen heeft u te maken met professionals. Zowel lokaal, regionaal, landelijk als internationaal. BDO maakt deel uit van het internationale BDO-netwerk (actief in 162 landen, meer dan 73.500 medewerkers wereldwijd) dat bestaat uit zelfstandige en onafhankelijke organisaties, die over de hele wereld onder de merknaam BDO actief zijn op het gebied van de zakelijke dienstverlening. Dat maakt ons in alle opzichten bijzonder betrokken. Kijk voor meer informatie op www.bdo.nl